

Mesnevi-i Nuriye, Onuncu Risale, Dördüncü Basamağı izah eder misiniz?

“Dördüncü basamak: Cenab-ı Hakk’ın iktizaları, hükümleri mütegayir bazı esmâları vardır.”(1)

Cenab-ı Hakk’ın isimlerinden bir kısmının hükümleri, tecellileri birbirine çok yakındır; **Musavvir** (suret veren, şekil giydiren), **Müzeyyin** (ziynetlendiren, bezeten, süsleyen), **Mülevvin** (renklendiren) isimleri gibi.

Bazı esmânın ise hükümleri birbirine muğayirdir, çok farklıdır: *Muhyi* (hayat veren) ve **Mümit** (ölümü veren) isimleri; **Kahhar** (kahr eden, perişan eden) ve **Latîf** (lütfeden, ihsanlarda bulunan) isimleri, **Muizz** (izzet bahşeden) ve **Müzill** (zillete düşüren) isimleri gibi.

"Meselâ: Bedir gibi bazı gazalarda ashâb-ı kirama yardım etmek üzere küffar ile muharebe etmek için melâikenin semâdan inzâlini iktiza eden ismi, melâike ile şeyatîn -yani semavî olan ahyyar ile arzî eşrar- arasında muharebenin vukuunu istib’ad değil, iktiza eder."(2)

Cenab-ı Hakk’ın; **Ehad, Samed, Kadîm, Bâki** gibi zatî isimleri yanında sonsuz denecek kadar çok fiili isimleri de vardır. Her bir fiilin de birçok alt şubeleri vardır ve bunların her biri ayrı bir isim olarak kabul edilmiştir. Meselâ, **Cevşen-i Kebirde Rab** isminin farklı tecellileri de ayrı birer isim olarak kaydedilmiş bulunuyor; peygamberlerin ve ahyyarın Rabbi, nehirlerin ve eşcarın Rabbi, cennetin ve narın Rabbi gibi.

İşte, küffara karşı ehl-i imanın yardımına melekleri göndermek de ayrı bir fiildir ve bu fiilin icra edilmesiyle ayrı bir isim tecelli etmiş olur. İşte o isim, şeytanları def etmek için mücadele eden meleklerle de yardımı gerektiriyor.

Semâya çıkmak için çalışan şeytanların yıldızlarla recmedilmeleri de meleklerle şeytanlar arasındaki bu mücadelenin meleklerin zaferiyle neticlendiğini göstermektedir. Üstadımızın ifadesiyle **recm-i şeytan** buna **“alâmet”** kılınmıştır; bir kaleye bayrak asılmasının, kalenin fethedildiğine alâmet olması gibi. Yoksa düşmanları mağlup edip kaleyi fetheden o bayrak değil, ordudur. Bayrak ordunun

zaferinin bir nişanesi, bir alâmetidir.

“...şeyati -semavî olan ahyar ile arzî eşrar- arasında muharebe” ifadesinde geçen arzî eşrarlar, yani yerüzünün şerlilerinden maksat, esas olarak, yeryüzünde faaliyet gösteren cinnî şeytanlar olmakla birlikte, insanlar arasındaki iman-küfür mücadelesine de işareti vardır.

“Evet, Cenab-ı Hak melâikeye bildirmeksizin şeytanları def’ veya ihlâk edebilir. Fakat satvet ve haşmetinin iktizası üzerine bu kabil mücazâtın müstehaklarına ilân ve teşhiri, azametine lâyıktır.”(3)

Müstehaklara verilen cezaların teşhir ve ilan edilmesi de ayrı bir fiildir ve bu fiilin icrasıyla da yine ayrı bir isim tecelli etmektedir. Cenab-ı Hakk’ın **“satvet ve haşmeti”** bu ismin tecellisini gerektirmektedir.

Allah’ın isim ve sıfatlarının iki tarzda ve iki tecelli mahalli vardır. **Birisi** kainatın umumu üzerinde büyük ve azametli tecelliyatıdır. **Diğeri ise** kainatın bir cüz’ünde ve cüz’isindeki küçük tecelliyatıdır.

Kainatın umumunda tecelli eden o isim ve sıfatlar, çok azametli ve kibriyalı olmasından, okunması ve ihata edilmesi herkese müyesser olmuyor. Onun için Allah, o kainatın umumundaki azametli ve kibriyalı olan tecelli yazısını herkesin rahat ve kolaylıkla okuyabileceği boyutlara indiriyor.

Kainatın umumunda azamet ve kibriya ile tecelli eden isim ve sıfatlarına **vahidiyet** deniliyor. Onun küçük bir modeli hükmünde olan cüz’ündeki tecelliyatına da **ehadiyet** deniliyor.

Bedir Savaşı’ndaki olay o ismin küçük bir tezahür ve tecellisi iken, semada şeytanların büyük yıldız ve şahaplarla taşlanması, aynı ismin büyük ve azametli bir tecellisidir. Bedirde meleklerin yardım için gönderilmesi ehadiyet iken, şeytanların melekler tarafından semada taşlanması vahidiyettir.

İman ve küfrün savaşının en küçük dairesi olan kalpten, ta en büyük dairesi olan sema dairesine kadar tecellileri var.

Bu külli ve cüzi mücadele ve muharebeyi bir çok isim iktiza edip isterler. Bu isimler arasında Celal ve Cemal, Rab ve Kahhar, Müntakim ve Gafur, Azim ve Kerim gibi bir çok isimleri saymak mümkündür.

(1), (2), (3) [bk. Mesnevi-i Nuriye, Onuncu Risale, Dördüncü Basamak.](#)